

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

HERENTALS IEPERSTRAAT (prov. ANTWERPEN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteur: Sofie SCHELTJENS
Redactie: Bert ACKE

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2014/04

Afbeelding op schutblad: Overzicht van de centrale zone tijdens de prospectie.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgaving ☐	Prospectie ☒
Vergunningsnummer: 2013/506	
Datum aanvraag: 12/11/2013	
Naam aanvrager: SCHELTJENS Sofie	
Naam site: Herentals, Ieperstraat	
Naam aanvrager metaaldetectie: SCHELTJENS Sofie	
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2013/506 (2)	
Opdrachtgever:	DBFM Scholen van Morgen nv Sint-Lazaruslaan 4-10 1210 Brussel
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Alde Verhaert (erfgoedconsulent, Onroerend Erfgoed Antwerpen)
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:	/
Projectleider:	Bert Acke
Leidinggevend archeoloog:	Sofie Scheltjens
Archeologisch team:	Gwendy Wyns, Werner Wyns
Plannen:	Tina Bruyninckx
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Start veldwerk:	09/12/2013
Einde veldwerk:	10/12/2013
Wetenschappelijke begeleiding:	/
Projectcode:	HEIE13
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Herentals
Deelgemeente:	Herentals
Plaats:	Ieperstraat
Lambertcoördinaten:	X: 182157, Y: 207503; X: 182205, Y: 207184
Kadastrale gegevens:	Herentals, Afdeling 2, Sectie D, Percelen 591c3, 629a, 630b2, 631d, 631e, 631h en 631g
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	DBFM Scholen van Morgen nv Sint-Lazaruslaan 4-10 1210 Brussel
Titel:	Archeologische prospectie Herentals Ieperstraat (prov. Antwerpen). Basisrapport.
Rapportnummer:	2014/04
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	7
3.2. GEOMORFOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING.....	9
3.3. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	12
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS.....	13
4.1. HISTORISCHE INFORMATIE	13
4.2. ARCHEOLOGISCHE INFORMATIE	16
5. ONDERZOEKSMETHODE	19
5.1. ALGEMEEN.....	19
5.1.1. Vraagstelling.....	19
5.1.2. Randvoorwaarden.....	19
5.2. BESCHRIJVING	23
5.2.1. Voorbereiding.....	23
5.2.2. Veldwerk.....	23
5.2.3. Vondstverwerking en rapportage.....	24
6. BESCHRIJVING VAN DE SPOREN EN STRUCTUREN	25
6.1. STRATIGRAFIE.....	25
6.2. RUIMTELIJKE SPREIDING EN BEWARING.....	29
6.2.1. Noordelijke zone.....	29
6.2.1.1. Proefsleuf 1, proefsleuf 2 en kijkvenster 1	29
6.2.1.2. Proefsleuven 3 en 4.....	32
6.2.2. Centrale zone	32
6.2.2.1. Proefsleuven 5 en 9.....	32
6.2.2.2. Proefsleuven 10 en 11	32
6.2.3. Zuidelijke zone.....	36
7. ANALYSE VAN DE VONDSTEN.....	37
8. INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	39
9. AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK	41
10. SYNTHESE.....	43
11. LITERATUUR	45
12. BIJLAGEN	47

2. INLEIDING

In het kader van de geplande realisatie van een nieuwe school en sporthal aan de Ieperstraat in Herentals (provincie Antwerpen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 9 tot en met 10 december 2013 een archeologische prospectie uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was DBFM Scholen van Morgen nv. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de Bijzondere Voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed. Het doel van deze prospectie betreft de registratie van de bewaring van de bodem en de archeologische resten, die door de geplande bouwwerken zouden verstoord worden.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verdere onderzoeksdaden. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een DVD met daarop alle foto's, de plannen, de veldtekeningen, de inventarissen en de digitale versie van deze tekst.

Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Alde Verhaert (Onroerend Erfgoed), Sven Van Peteghem (DBFM Scholen van Morgen nv, vertegenwoordigd door AG Real Estate CO-Production in Development), Frank Exelmans en Marc Peeters (beiden Katholiek Onderwijs Stad Herentals) en Braspenning-Schrauwen nv.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. Geografische en topografische situering

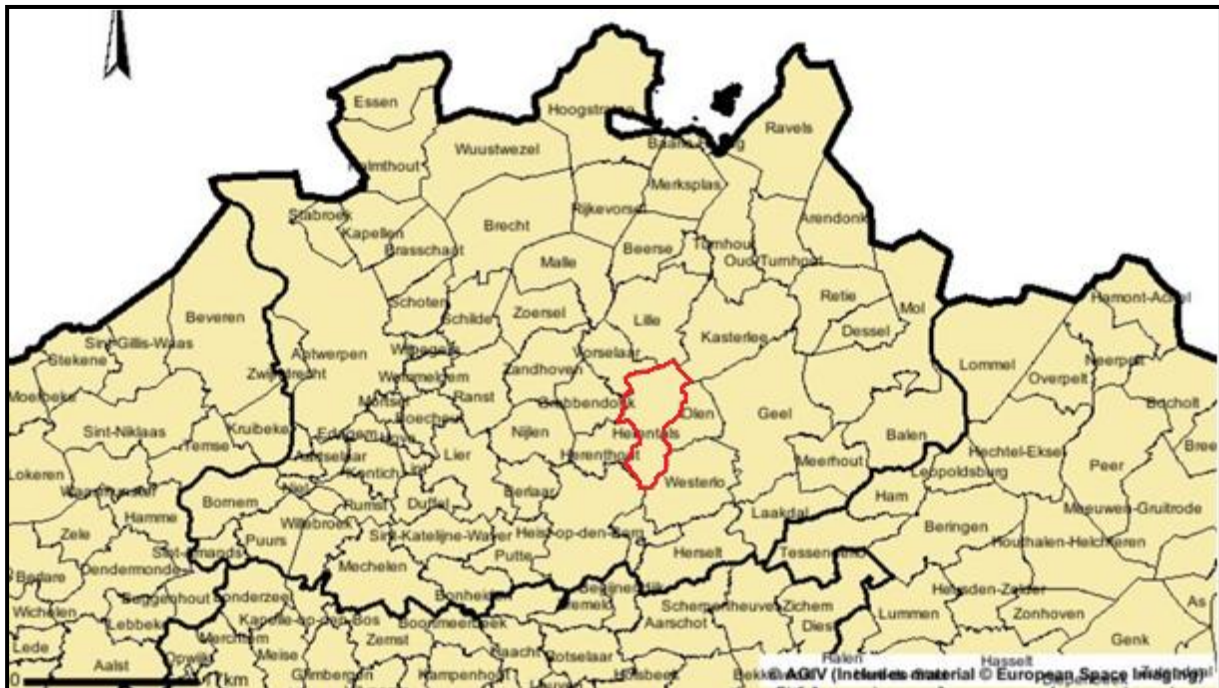
Herentals, in het centrum van de provincie Antwerpen, is samengesteld uit een dichtbebouwde kern en de landelijke deelgemeenten Morkhoven en Noorderwijk en is omgeven door Lille, Kasterlee, Geel, Olen, Heist-op-den-Berg, Herenthout en Vorselaar. Het grondgebied van Herentals wordt doorsneden door de spoorlijn Antwerpen-Lier richting Geel-Mol, de autosnelweg E313, de Kleine Nete, het kanaal Herentals-Bocholt en het Albertkanaal. Langs de E313 en het Albertkanaal concentreren zich enige industrieterreinen, terwijl landbouw met akkers en weilanden verspreid is over de gemeente. Ten noorden van Herentals situeert zich groengebied als recreatiezone met verspreide bewoning, terwijl westelijk gelegen natuurgebieden overblijfselen betreffen van militaire domeinen.¹

Het grondgebied van Herentals bevindt zich in de Zuiderkempfen, dat de riviervlakte van de Kleine en de Grote Nete behelst tot aan de Demer. Samen met de Noorderkempfen vormt deze streek de Kempische Laagvlakte. Het gebied wordt gekenmerkt door een golvend tot zwak golvend reliëf met het voorkomen van heuvels, die gescheiden worden door brede depressies. Het bodemgebruik betreft akkerland en weiden, afhankelijk van de drainering van de ondergrond, en plaatselijk ook bossen, heide en moeras.²

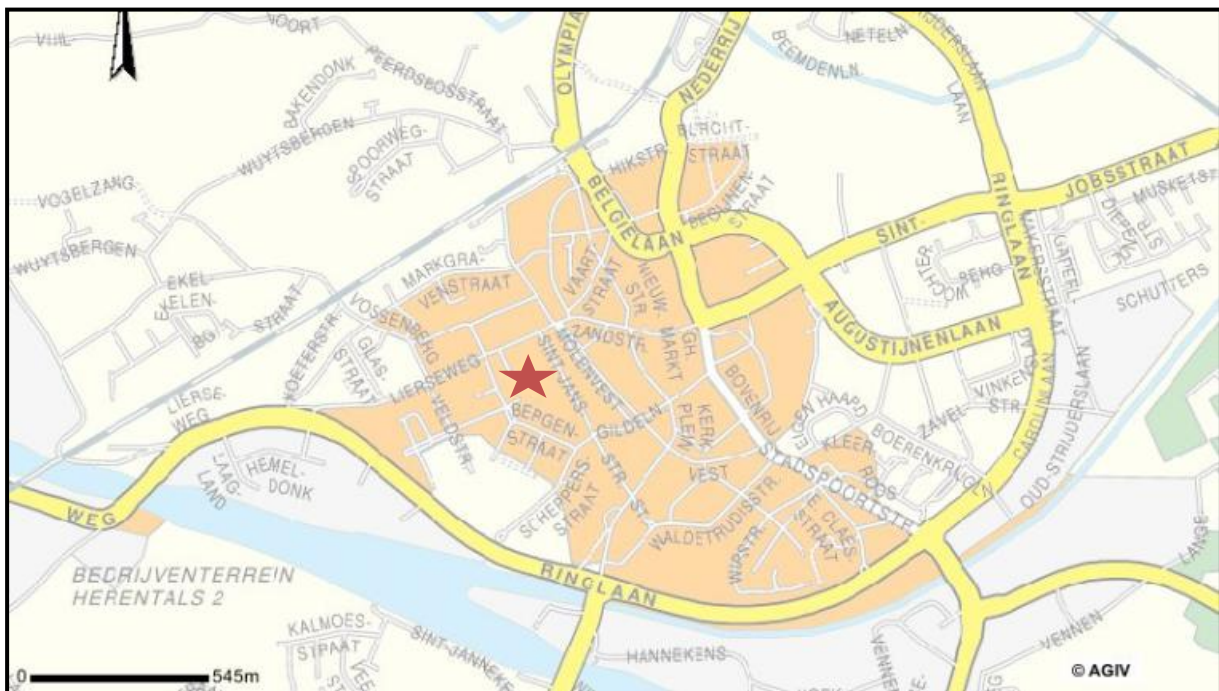
Het onderzoeksgebied bevindt zich in de woonkern ten westen van het centrum van Herentals, langs de Ieperstraat en ingesloten door de Lierseweg, Sint-Jansstraat en Bergenstraat. Het terrein maakt deel uit van de infrastructuur van Katholiek Onderwijs Stad Herentals en omvat enerzijds een verharde zone met een tennisveld en parking en anderzijds een braakliggende zone met struikgewas en bomen. In het zuiden is er ook nog bebouwing aanwezig (garages en een paviljoen). De oppervlakte van het plangebied bedraagt ongeveer 1,43ha en de hoogte varieert tussen +15,22m TAW en +16,99m TAW.

¹ Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed: ID 20098 en 21665.

² AMERYCKX *et al.* 1995: 237-238.

Figuur 1: Situering van Herentals (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>).

Figuur 2: Situering van het plangebied (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>).

3.2. Geomorfologische en bodemkundige situering

De ondergrond van de associatie van de Zuidelijke Kempen wordt gekenmerkt door een quartair zanddek van eolische oorsprong, dat opgebracht is op een tertiair substraat van klei en zand, ontstaan door afzettingen in een getijdenzone. Onder invloed van erosie zijn zandlagen afgevoerd, terwijl kleiopduikingen overblijven in het landschap. Tijdens de late ijstijd zijn deze ruggen afgedekt met zand, dat door polaire winden is aangevoerd vanuit de drooggevalen Noordzeebedding. De afzettingen zijn tijdens de laatste koude fase door verstuiwingen van de tijdelijk onbevroren bodems omgewerkt tot langgerekte, oost-west georiënteerde zandruggen. Het water heeft zich vervolgens een weg gezocht in de lager gelegen gedeeltes, waardoor hier beekvalleien zijn ontstaan.³

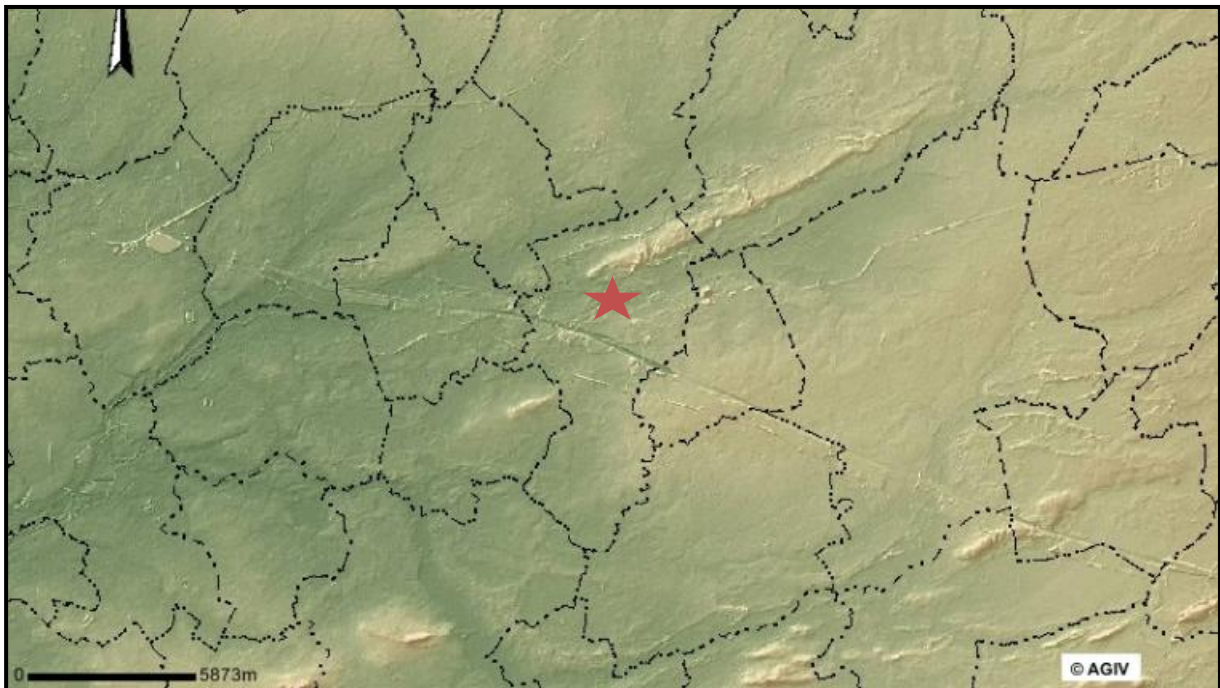
Ter hoogte van de provincie Antwerpen heeft zich bijgevolg een cuetareliëf ontwikkeld, dat ontstaan is door het voorkomen van zacht hellende lagen van afwisselend hard en zacht materiaal in een uitgestrekt, vlak gebied en de erosie van de zandlagen. Hierbij worden twee cuesta's onderscheiden, namelijk de cuesta met de klei van Boom en de cuesta met de kleien van de Kempen, waartussen zich de subsequeute depressie bevindt, die het centrale gedeelte van de provincie beslaat. Dit gebied is opgebouwd uit zandige formaties, waarin de Nete een uitgebreid stroombekken heeft uitgegraven.⁴

De bodemopbouw ter hoogte van het plangebied aan de Ieperstraat is niet bekend, aangezien het om een bebouwde zone (OB) gaat. De ondergrond van de percelen ten zuiden van het onderzoeksgebied tussen de Bergenstraat, Scheppersstraat en Veldstraat wordt daarentegen gekarteerd als een zeer droge tot droge zandgrond met antropogene A-horizont (ZBm) ter hoogte van hetzelfde niveauverschil als het plangebied. Het terrein loopt geleidelijk in zuidwestelijke richting af, waarbij de bodem gekenmerkt wordt door een zeer droge tot droge (SBm), een matig droge (Scm) en een matig natte (Sdm), lemige zandgrond met een antropogene A-horizont. De bodemserie vastgesteld in het verlengde van het plangebied aan de Ieperstraat (ZBm) gaat gepaard met een plaggendek, waarbij de afdekkende laag meer dan 0,5m bedraagt. Deze ondergrond met zandsubstraat van oud-Pleistoceen of Diestiaan zand en met kleisubstraat van Boomse klei komt voor in Boreale en meer recent verstoven duingebieden en wordt gelokaliseerd nabij oude hoeves en bewoning.⁵

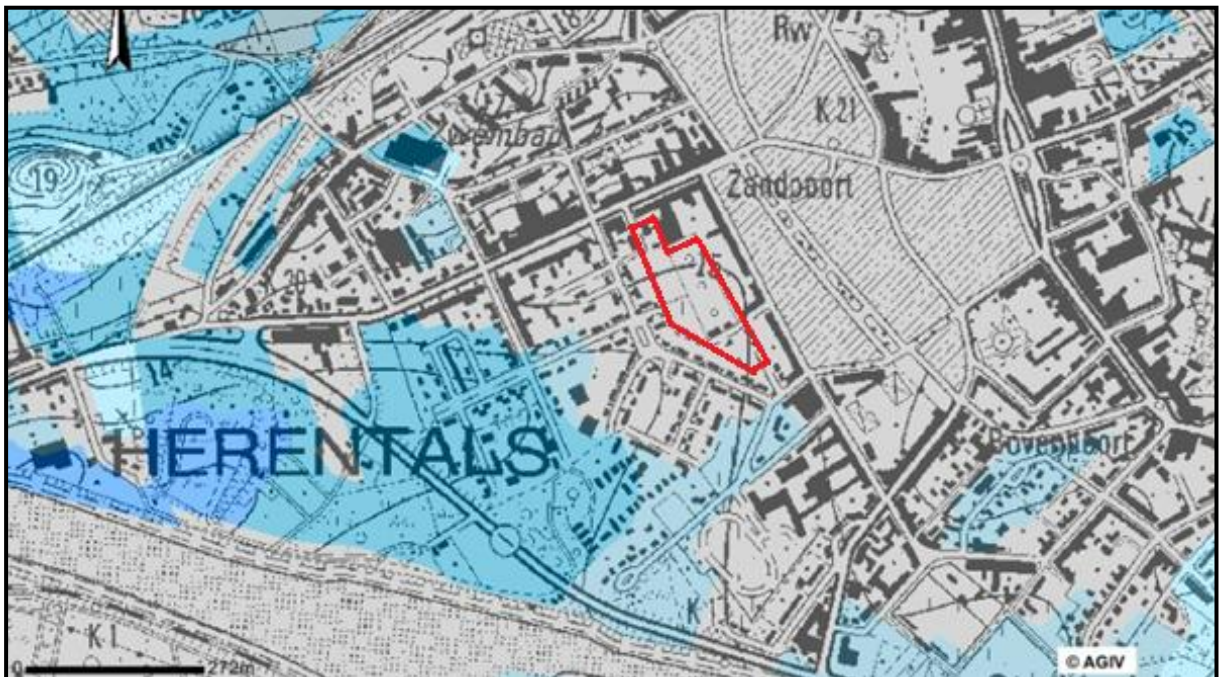
³ http://www.provant.be/binaries/2%20fysische%20geografie_tcm7-15054.pdf; AMERYCKX *et al.* 1995: 237-238.

⁴ http://www.provant.be/binaries/2%20fysische%20geografie_tcm7-15054.pdf

⁵ VAN RANST & SYS 2000: 198-211.

Figuur 3: Situering van de site op het Digitaal Hoogtemodel (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/dhm>).

Figuur 4: Bodemkudinge opname ter hoogte van het plangebied op de topografische kaart (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>).

De gronden met plaggendek zijn ontstaan vanaf de late middeleeuwen door opbrengen van plaggen uit nabijgelegen heidegronden of uit beekdalen op de akkergebieden voor het vruchtbaar maken van de schrale zandbodem. Een deel van deze plaggen is vermoedelijk eerst als strooisel in de potstallen gebruikt en vervolgens met de mest op de akkers gebracht, waarbij het maaiveld steeds hoger is komen te liggen. Bovendien is het oorspronkelijk microreliëf bewerkt, om de beschikbare oppervlakte te vergroten: de hoger gelegen gebieden zijn hierbij genivelleerd en de lager gelegen zones opgevuld. Wanneer een gecementeerde ijzerpodzol aanwezig was, werd deze met de spade gebroken alvorens de eerste plaggen werden aangebracht. Vaak is het originele loopniveau dan ook in de basis van de antropogene ophoging ingewerkt.

3.3. Archeologische situering

Het plangebied aan de Ieperstraat in Herentals is voorafgaand aan deze prospectie in gebruik als sportterrein en parking. De centrale zone betreft daarentegen braakliggend terrein met struikgewas en bomen. Archeologisch onderzoek ter hoogte van landelijk plangebied kent een verwachting van sporen als verkleuringen in de ongeroerde moederbodem, waaronder bijvoorbeeld paalkuilen, kuilen, waterputten en greppels onderscheiden worden. In het algemeen maken sporen deel uit van een structuur, die toebehoort aan bewoning of begraving uit een bepaalde periode. Deze sporen zijn met andere woorden een afdruk in de bodem van menselijke aanwezigheid.

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Aan de hand van historische bronnen en gekende archeologische sites wordt getracht een context te scheppen van de gemeente Herentals, wat van belang kan zijn bij de interpretatie van de resultaten van het archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Ieperstraat, gelegen ten zuidoosten van het centrum.

4.1. Historische informatie

De oudste vermelding van Herentals gaat terug tot een pauselijke oorkonde uit ongeveer 1147 tot 1150. De oorsprong van deze stad ligt bij de landbouwgemeenschap rond de Sint-Waldevtrudiskerk als een *allodium* van het kapittel van de reguliere kanunnikessen van Bergen enerzijds en de ontwikkeling van een handelsnederzetting in de 12de eeuw aan de Kleine Nete. In het kader van politieke en economische belangen, heeft hertog Hendrik I bij conflicten tussen de domaniale maatschappij en de handelsnederzetting de stad en vrijheid Herentals in 1209 gesticht op het Bergense goed, waarvan hij deels de rechten en inkomsten heeft verworven. Gezien de ligging van deze stad in het centrum van het hertogdom Brabant en aan de kruising van de Kleine Nete met de handelsroutes van Brugge over Antwerpen, Mechelen en Maastricht naar Keulen en van Leuven naar Friesland, heeft Herentals een belangrijke economische positie ingenomen voor het eind van de 13de eeuw.⁶

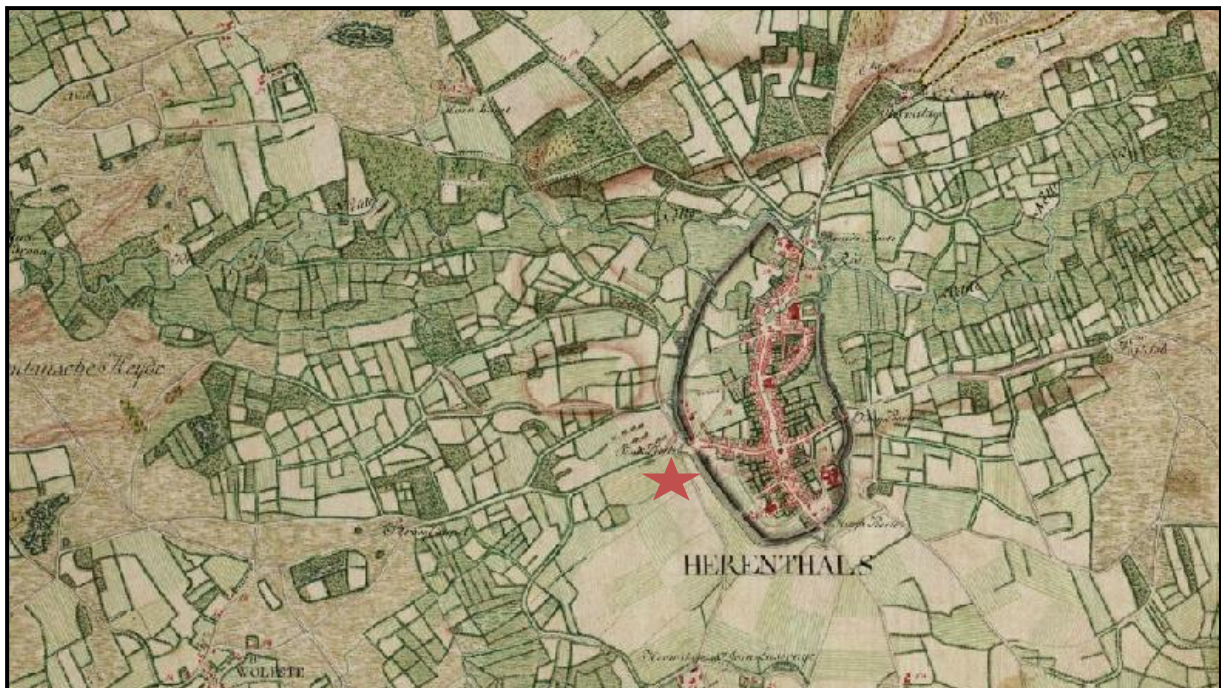
Vanaf 1356 tot 1406 was Herentals de hoofdplaats van het markgraafschap Antwerpen in het graafschap Vlaanderen. Vanaf de late 13de tot de 17de eeuw was het een economisch centrum van nijverheid en handel in laken, met culturele uitstraling door de stichting van de Latijnse school in de vroege 14de eeuw. Tijdens de bezettingen en de inkwartieringen door Staatse troepen van 1576 tot 1584 heeft de stad haar rol als handelscentrum zien verloren gaan, alsook tijdens de bezetting van de Boeren in 1798 en de daaropvolgende veldslag. Ondanks de demografische en economische achteruitgang, is Herentals door de centrale ligging met een bescheiden nijverheid een administratief, juridisch, kerkelijk en cultureel centrum gebleven. Vanaf de 19de eeuw is het netwerk van steen-, spoor- en waterwegen uitgebreid met Herentals als knooppunt en ontwikkelt de stad zich verder in de verzorgingssector.⁷

⁶ Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed: ID 21665.

⁷ Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed: ID 21665.

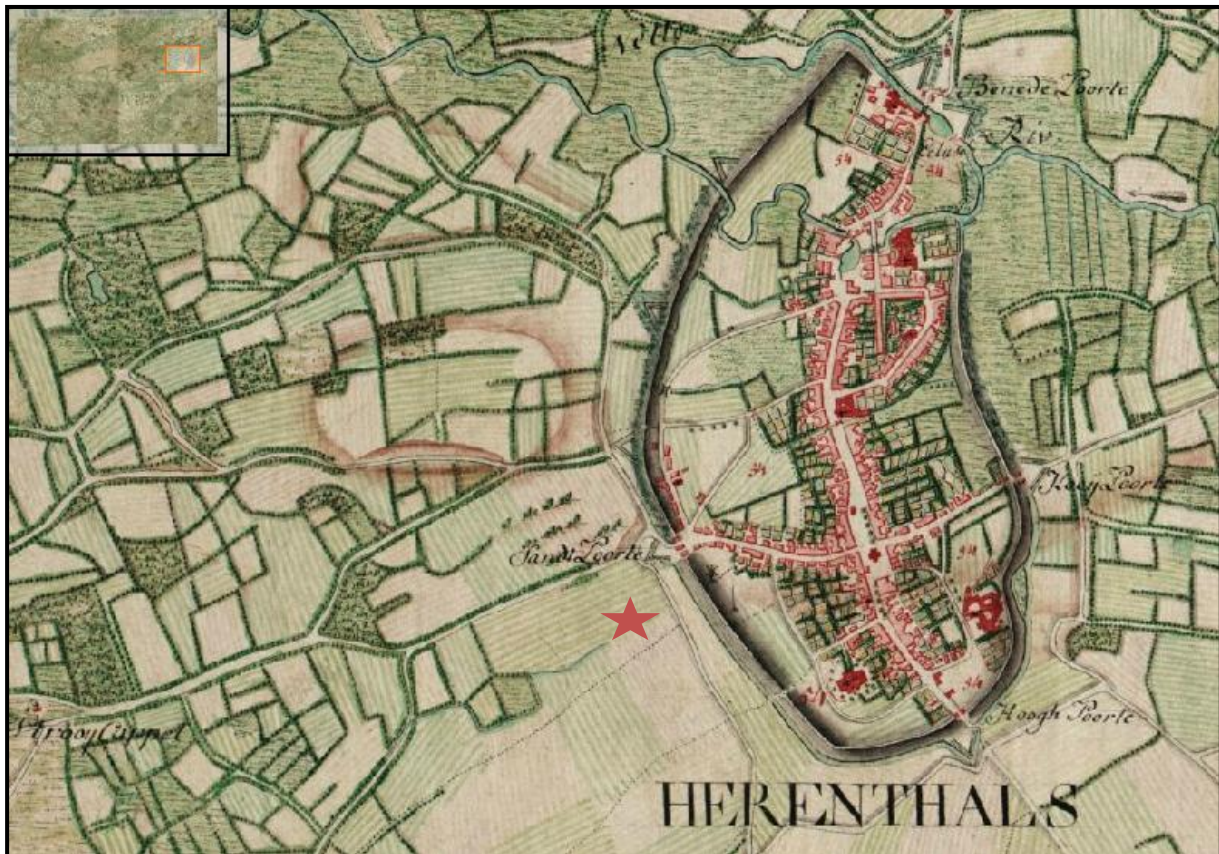
De bewoning te Herentals wordt op de kaart van Ferraris (circa 1770-1777) gekenmerkt door een dichte bebouwing met tuinen, die zich concentreert langsheen de hoofdstraten tussen de religieuze instellingen en de stadspoorten. De omwalling van de stad wordt in het noorden onderbroken door het verloop van de Kleine Nete, waarbij het water wordt opgevangen. Herentals is omgeven door met hagen begrensde akkers, weilanden of bos, in tegenstelling tot het open akkerland ten zuiden van de stad. Dit akkerlandschap lijkt deel uit te maken van een drieslagstelsel, waarrond de gehuchten *Vennen* in het zuidoosten alsook *Veltooven* en *Wolfste* in het zuidwesten gesitueerd zijn. Deze gehuchten omvatten verscheidene boerderijen met parochienummer, die ingestaan hebben voor het bewerken van deze gronden en mogelijk ook voor het ontginnen van de heide.

Het plangebied aan de Ieperstraat wordt op de kaart van Ferraris (circa 1770-1777) gesitueerd ter hoogte van de noordwestelijke zone van het open akkerlandschap. Deze velden worden begrensd door een onverharde weg met hagen uit het westen en een onverharde weg uit het zuiden, die langs de stadsomwalling loopt. Het gaat vermoedelijk om de huidige Lierseweg en Sint-Jansstraat, die samenkomen aan de *Sandt Poorte* of de nog bestaande Zandpoort⁸ met een oorsprong voor de 15de eeuw. Ook op de kaart van Vandermaelen (circa 1846-1854) is de onderzoekslocatie gesitueerd ter hoogte van akkerland, dat begrensd wordt door twee wegen die uitkomen aan de *Zand Poort* van de stadsomwalling.

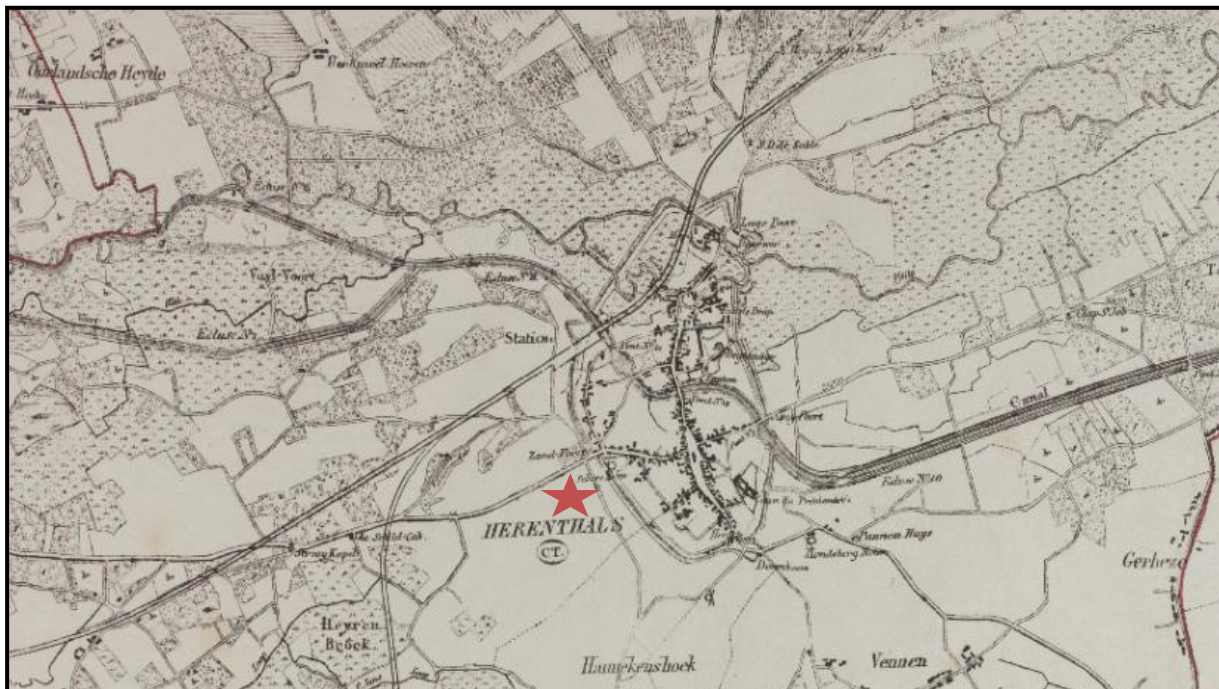

Figuur 5: Situering op de kaart van Ferraris (© http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html).

⁸ Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed: ID 47161.

Figuur 6: Situering op de kaart van Ferraris, detail (© http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html).

Figuur 7: Situering op de kaart van Vandermaelen (©<http://www.geopunt.be/kaart>).

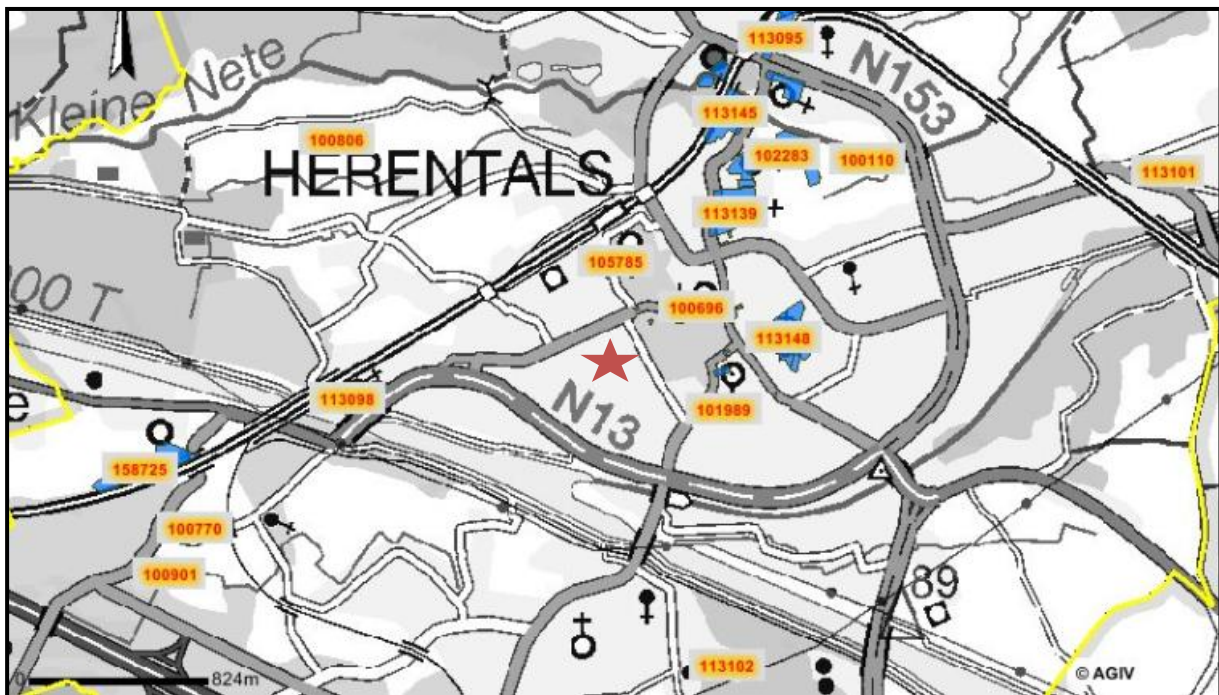
4.2. Archeologische informatie

Aan de hand van verscheidene meldingen in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) wordt de bewoningsgeschiedenis van Herentals hoofdzakelijk gesitueerd vanaf de late middeleeuwen. Vondstmeldingen en archeologisch onderzoek wijzen daarentegen op occupatie vanaf de steentijden tot en met de volle middeleeuwen.

De vroegste aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid omvatten losse vondsten uit lithisch materiaal, die aangetroffen zijn tijdens veldprospecties. In 2005 is ter hoogte van De Hellekens een concentratie van 32 artefacten uit vuursteen aangetroffen, waarbij schrabbers, spitsen, stekers en trapezia onderscheiden zijn (CAI nr. 100110). Aan de Addernesten is in 2006 tijdens een veldprospectie door het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed een afslag uit vuursteen gevonden (CAI nr. 100806). In 2012 is een concentratie van vier artefacten uit vuursteen, waaronder een schrabber, en vier uit Wommersomkwartsiet vastgesteld ter hoogte van Bertheide (CAI nr. 158451).

Daarnaast zijn verscheidene vondsten gekend uit de metaaltijden, die mogelijk wijzen op bewoning en begraving ter hoogte van deze gemeente. Tijdens grondwerken aan het stadhuis in 1909 is een pot uit handgevormd aardewerk gevonden (CAI nr. 100168). Ter hoogte van Leemputten 18 is bij graafwerken van een vijver in 1995 een dikwandige urn met stafband en nagelindrukken en met crematieresten aangetroffen, die waarschijnlijk in de midden- of late bronstijd wordt gedateerd (CAI nr. 100704). In 1995 is een glazen armband uit de late ijzertijd gevonden aan de Heikenstraat (CAI nr. 102024). Langs de Lierseweg ter hoogte van Wolfstee is tijdens een veldprospectie in 2006 een gebroken lanspunt aangetroffen, die vermoedelijk dateert uit de late bronstijd (CAI nr. 100763). Archeologisch onderzoek heeft reeds plaatsgevonden in Herentals vanaf de 19de eeuw, waarbij door Avondroodt een grafheuvel is onderzocht tussen Herentals en Poederlee in 1839 (CAI nr. 102025).

Ten slotte is de vondst van een depot van ongeveer 330 gouden en zilveren munten uit de 15de eeuw gemeld aan de Zandstraat (CAI nr. 102021). Aan de Nonnenvest is een Engelse munt aangetroffen, die geslagen is onder Edward II tussen 1310 en 1314 (CAI nr. 162421). Tijdens renovatiewerken aan de Grote Markt in 1997 is de Croonenput, een publieke waterput uit de 17de eeuw, vastgesteld (CAI nr. 100578). In 1998 is ter hoogte van de Floristoren, deel van de middeleeuwse stadsomwalling, een concentratie van aardewerk uit de late middeleeuwen gemeld (CAI nr. 100577).

Figuur 8: Situering van het plangebied en indicaties van vondstmeldingen en archeologische vindplaatsen (© <http://cai.erfgoed.net>).

Door middel van werfcontroles uitgevoerd door het toenmalige Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed zijn op verschillende plaatsen de resten van de middeleeuwse bewoning en de stadsomwalling gevonden. In 2002 zijn aan de Cardijnlaan bakstenen funderingen met boogstructuur en ijzerzandstenen funderingen uit tweede helft van de 16de en de 17de eeuw aangetroffen (CAI nr. 113199), terwijl aan de Sint-Antoniusstraat een stuwmuur en de aanbouw van een toren uit de 16de eeuw aan het licht zijn gekomen (CAI nr. 105785). Aan de Zandstraat zijn in 2005 ijzerzandstenen funderingen, een oven en een tonput uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd teruggevonden (CAI nr. 100696).

Naar aanleiding van de restauratie en de uitgraving van een kelder heeft in 2009 een archeologische begeleiding plaatsgevonden in de Lakenhal aan de Grote Markt door Studiebureau Archeologie bvba (CAI nr. 100949). Het onderzoek heeft uitgewezen dat onder het ophogingspakket voor de bouw van de ijzerzandstenen funderingen uit de 16de eeuw zich uitbraaksporen van een voormalig gebouw en paalkuilen bevinden, die in de 14de en 15de eeuw gesitueerd worden. Ook in de moederbodem onder het afgebroken gebouw zijn paalkuilen uit de late 12de tot de 15de eeuw aangetroffen, die vermoedelijk afkomstig zijn van marktkramen.⁹

⁹ SMEETS 2010.

Ter hoogte van Rietbroek is in 2007 door Spearhead vzw en Vereniging voor Belgische historische luchtvaart (BAHA) een *Spitfire* opgegraven (CAI nr. 100901), die volgens historische bronnen op 19 april 1944 is neergestort na gevecht tussen een Tsjechisch squadron met *Spitfires* en de Duitse I. Gruppe van Jagdgeschwader 26 met *Focke-Wulfs* in het luchtruim ten noorden van Brussel.¹⁰

Ten slotte zijn vier prospecties met ingreep in de bodem uitgevoerd in Herentals waarbij aan de Roggestraat in 2012 talrijke middeleeuwse bewoningssporen en een grafveld uit de vroege middeleeuwen is aangesneden door Studiebureau Archeologie bvba.¹¹ Het vooronderzoek aan Servaas Daemsstraat¹² in 2008 door Archaeological Solutions bvba, aan Dompel¹³ in 2010 door Studiebureau Archeologie bvba en aan Vorselaarsebaan¹⁴ in 2012 door ARCHEBO bvba heeft echter geen relevante archeologische sporen aan het licht gebracht.

Figuur 9: Overzicht van verscheidene inhumatiegraven uit de vroege middeleeuwen aangetroffen aan de Roggestraat in Herentals (© VANDER GINST & SMEETS 2012: 23, fig. 26).

¹⁰ <http://www.bahavzw.be/database/content/spitfire-te-herentals>

¹¹ VANDER GINST & SMEETS 2012.

¹² BRACKE 2009.

¹³ VANDER GINST 2010.

¹⁴ DEVROE & CLAESSEN 2012.

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

Het archeologisch onderzoek is verricht volgens de Bijzondere Voorwaarden, opgesteld door Onroerend Erfgoed. Naar aanleiding van enige vindplaatsen in de omgeving van het plangebied, heeft Onroerend Erfgoed een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd voorafgaand aan de werken. Hierbij worden de volgende onderzoeksvragen in acht genomen:¹⁵

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij eventueel vervolgonderzoek?
- strekken de sporen zich uit naar aanpalende percelen?
- welke maatregelen kunnen worden aangewend in functie van behoud *in situ* van het erfgoed?
- in hoeverre is de gehanteerde methodiek effectief gebleken om het archeologisch erfgoed te kunnen waarderen en de site correct af te bakenen?

5.1.2. Randvoorwaarden

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt ongeveer 1,43ha, waarvan ongeveer 4200m² ingenomen wordt door bebouwing (garages en paviljoen), een onverharde weg, nutsleidingen en riolering en bijgevolg niet kon onderzocht worden. Hierdoor was het noodzakelijk om, in overleg met Onroerend Erfgoed, af te wijken van de in de Bijzondere Voorwaarden opgelegde onderzoeksmethode. Hierin werd voorzien in 4m brede proefsleuven geschrinkt aangelegd, waarbij het interval niet meer dan 20m bedraagt. De proefsleuven werden echter parallel uitgegraven met een breedte van 4m, en met een interval van 20m ter hoogte van de centrale zone en van 10m ter hoogte van de zuidelijke zone van het plangebied. De inplanting van de werkputten ter hoogte van de noordelijke zone was afhankelijk van de aanwezige nutsleidingen en riolering.

¹⁵ Bijzondere Voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Herentals, Ieperstraat.

Figuur 10: Overzicht van de noordelijke zone ter hoogte van de tennisvelden tijdens de prospectie.

Figuur 11: Overzicht van de noordelijke zone ter hoogte van de parking tijdens de prospectie.

Figuur 12: Overzicht van de centrale zone ter hoogte van het braakliggend terrein met zicht op het bos.

Figuur 13: Overzicht van de centrale zone in zuidelijke richting met zicht op de garages.

Figuur 14: Overzicht ter hoogte van de zuidelijke zone met zicht op het te behouden paviljoen.

5.2. Beschrijving

5.2.1. Voorbereiding

De nodige afspraken betreffende deze opdracht werden tijdens de startvergadering op 3 oktober 2013 gemaakt.

5.2.2. Veldwerk

Het plangebied aan de Ieperstraat in Herentals beslaat een oppervlakte van ongeveer 1,43ha, waarvan ongeveer 1,1ha onbebouwd is. Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem zijn elf proefsleuven en een kijkvenster ingeplant ter hoogte van de onbebouwde zone, die deels verhard is en deels braakliggend terrein met struiken en bomen betreft. De noordelijke zone is onderzocht door vier proefsleuven en een kijkvenster ter hoogte van percelen nr. 629a en 631g, terwijl percelen nr. 631d en 631e niet toegankelijk zijn, wegens nutsleidingen, riolering en een bestaande weg. De centrale zone is onderzocht door vier proefsleuven ter hoogte van percelen nr. 630b2 en 631h, die ingenomen worden door struikgewas en bomen. De zuidelijke zone is onderzocht door drie proefsleuven ter hoogte van perceel nr. 591c3, dat gedeeltelijk ontoegankelijk is door garageboxen, een paviljoen en nutsleidingen. Plaatselijk werden enkele bomen gerooid om de sleuven te kunnen aanleggen.

In totaal is 1287m² onderzocht tijdens de prospectie, waarvan 1245m² door middel van proefsleuven en 42m² door middel van een kijkvenster; dit is 8,9% van het totale projectgebied en 12,6% van de onderzoekbare zone. Gezien de lage sporendensiteit (zie verder) is in overleg met Onroerend Erfgoed beslist om geen vervolgonderzoek aan te bevelen en de tijdens de prospectie aangetroffen sporen te couperen en af te werken.

Na afbakenen van de omtrek van de werkputten is de teelaarde door een graafmachine met een gladde bak van 1,80m breed verwijderd. Tijdens het machinaal afgraven zijn de sporen opgeschaafd met de schop en vervolgens genummerd en gemarkeerd. De sporen zijn in het vlak digitaal gefotografeerd alsook de bodemprofielen en het overzicht van de werkputten. De omvang van de werkputten, de sporen en de hoogtes van het vlak zijn ingemeten met een GPS-toestel. Vondsten die bij het opschaven van het aangelegde vlak of de sporen zijn aangetroffen, zijn onmiddellijk verzameld en van een vondstenkaart voorzien.

De coupes van archeologische en natuurlijke sporen alsook de bodemprofielen van de werkputten zijn digitaal gefotografeerd. Bodemprofielen en coupes van archeologische sporen zijn vervolgens ingetekend en beschreven op watervaste polyesterfolie op schaal 1:20 en opgenomen in een sporenlijst. De archeologische vondsten die tijdens het couperen of het leeghalen van de sporen zijn aangetroffen, zijn onmiddellijk verzameld en van een vondstenkaart voorzien.

5.2.3. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk is gestart met de digitalisatie van de tekeningen, de vondstverwerking en de rapportage van de prospectie aan de Ieperstraat in Herentals. Voor de registratie van de sporen en vondsten alsook het benoemen van de digitale foto's is projectcode HEIE13 (HErentals IEperstraat 2013) gebruikt als referentie. De sporen, vondsten, foto's en tekeningen zijn samengebracht in een digitale inventaris. Het opmetingsplan, de tekeningen van de coupes en bodemprofielen zijn verwerkt in AutoCAD en Adobe Illustrator tot afbeeldingen.

6. BESCHRIJVING VAN DE SPOREN EN STRUCTUREN

Tijdens het archeologisch vooronderzoek aan de Ieperstraat in Herentals zijn in totaal achttien sporen aangetroffen. De meerderheid van deze sporen betreft paalkuilen en greppels uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd, die waarschijnlijk getuigen van landbouwactiviteiten ter hoogte van het plangebied. Voor de situering van de sporen en bodemprofielen wordt verwezen naar de overzichtsplannen achteraan in dit rapport, die als bijlage zijn opgenomen.

6.1. Stratigrafie

De bodemopbouw ter hoogte van het plangebied was vooraf niet bekend, aangezien het om een bebouwde zone (OB) gaat. De ondergrond van de percelen gelegen ten zuiden van het onderzoeksgebied maar met dezelfde hoogteligging wordt daarentegen gekarteerd als een zeer droge tot droge zandgrond met een antropogene A-horizont (ZBm), waarbij de afdekkende laag meer dan 0,5m bedraagt. Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem is een meerfasig plaggendek boven de moederbodem aangetroffen, waarvan de vroegste aanleg op sommige plaatsen is ingewerkt in de zandgrond.

De noordelijke zone van het plangebied is vergraven voor de aanleg van tennisvelden en parking, maar onder de asfaltlaag of kiezels en het ophogingspakket bevinden zich resten van een plaggendek (Aa-horizont), die gepaard gaan met uitloging in de zandbodem (zie figuur 15 en 16). De bodemopbouw ter hoogte van de centrale zone toont een meerfasig plaggendek, waarvan de vroegste aanleg is ingewerkt in de zandbodem (C-horizont). Bodemprofiel 10 in proefsleuf 9 toont daarentegen een plaggendek met onderaan een organische ontwikkeling, die een verstoven, uitgeloogd en sterk gebioturbeerd pakket met vorstwiggen afdekt (zie figuur 17). Ter hoogte van het bos is onder de restanten van een plaggendek een gereduceerde zandbodem teruggevonden (zie figuur 18), die wijst op een hoge grondwatertafel. Dit in tegenstelling tot de zuidelijke zone, waar onder het plaggendek en een uitgeloogd pakket een sterk geoxideerde zandbodem is aangetroffen (zie figuur 19). Hoewel de omvang van het plangebied beperkt is, geven de profielen een variatie in bodemopbouw weer. Dit kan mogelijk verklaard worden door verschillen in een oorspronkelijk microreliëf of een divers gebruik van de gronden.

Figuur 15: Bodemprofiel in proefsleuf 1 ter hoogte van de noordelijke zone met zicht op de resten van een plaggendek (Aa-horizont) boven de zandbodem (C-horizont) onder de tennisvelden.

Figuur 16: Bodemprofiel in proefsleuf 3 ter hoogte van de noordelijke zone met zicht op de resten van een plaggendek (Aa-horizont) boven de zandbodem (C-horizont) onder de parking.

Figuur 17: Bodemprofiel in proefsleuf 9 ter hoogte van de centrale zone met zicht op het plaggendek (Aa-horizont) met organische ontwikkeling boven een verstoven en uitgeloogd pakket met vorstwiggen.

Figuur 18: Bodemprofiel in proefsleuf 11 ter hoogte van de centrale zone met zicht op de resten van een plaggendek (Aa-horizont) boven de gereduceerde zandbodem (C-horizont).

Figuur 19: Bodemprofiel in proefsleuf 7 ter hoogte van de zuidelijke zone met zicht op de resten van een plaggendek (Aa-horizont) boven de geoxideerde zandbodem (C-horizont).

6.2. Ruimtelijke spreiding en bewaring

Tijdens het archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven zijn in totaal achttien sporen aangetroffen, waaronder vijf paalkuilen, acht greppelsegmenten en een zone met ploegsporen. De paalkuilen concentreren zich in de noordelijke zone, terwijl de greppels en ploegsporen ter hoogte van de centrale zone onderscheiden zijn.

In het algemeen zijn de archeologische sporen goed bewaard en tekenen zich relatief scherp af in het vlak. Wegens de bruine tot bruingrijze vulling van de paalkuilen en de greppels, zijn deze structuren erg leesbaar ten opzichte van de zandbodem. Op basis van de vorm in het vlak, aflijning in de coupe en de opvulling kan mogelijk een onderscheid gemaakt worden van de sporen per periode.

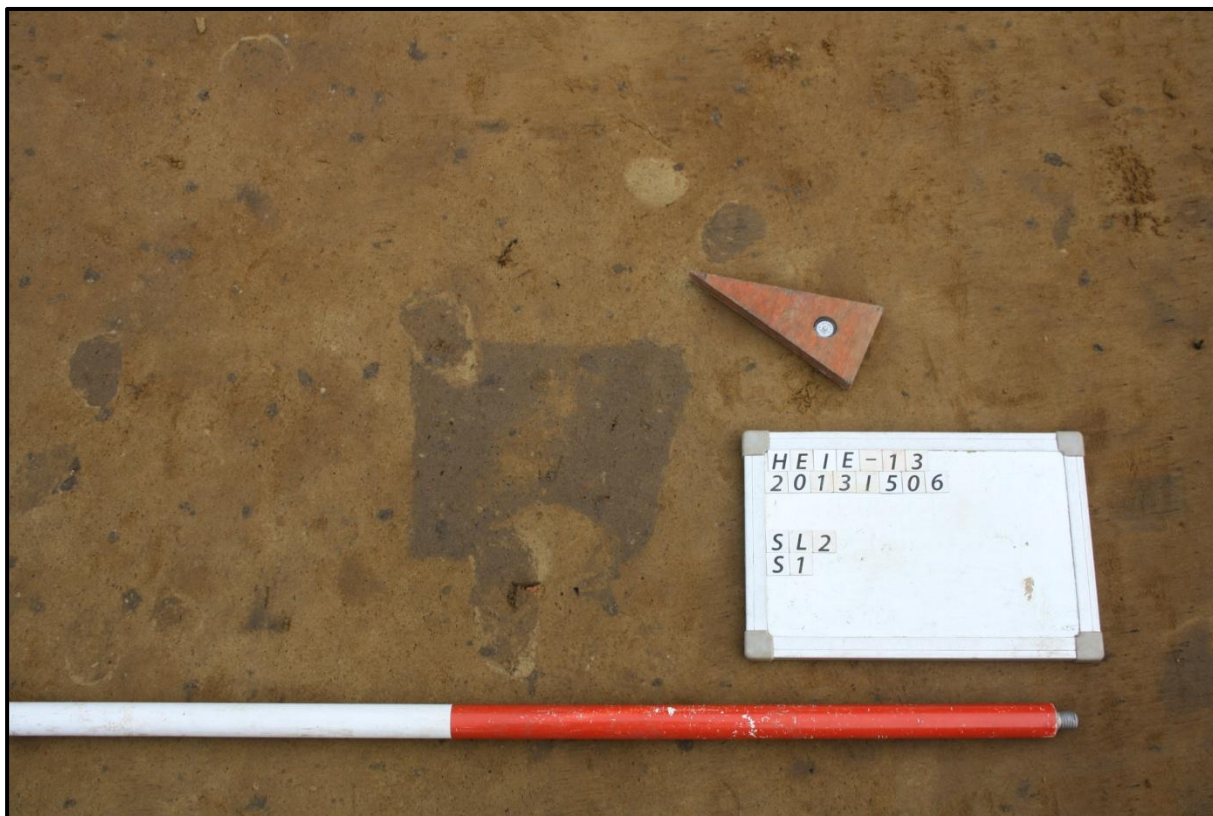
6.2.1. Noordelijke zone

De noordelijke zone van het plangebied wordt ingenomen door tennisvelden en een met hagen aangeplante parking, gescheiden door ondergronds nutsleidingen en riolering. De zone wordt gescheiden van de centrale zone door een onverharde weg, waaronder zich eveneens nutsleidingen en riolering bevinden.

6.2.1.1. Proefsleuf 1, proefsleuf 2 en kijkvenster 1

Ter hoogte van twee tennisvelden zijn twee proefsleuven in noordwest-zuidoostelijke richting aangelegd met een breedte van 4m en een interval van 15m. Proefsleuf 1 heeft een oppervlakte van 119m² en leverde geen sporen op. Proefsleuf 2 heeft een oppervlakte van 114m² en heeft vier paalkuilen aan het licht gebracht. Drie paalkuilen (S1, S2 en S3) worden gekenmerkt door een vrij homogene, bruine opvulling van zand met talrijke houtskoolfragmenten en met een scherpe aflijning tot 12cm diep in coupe. Op basis van de stratigrafie, de vorm en de vulling gaat het vermoedelijk om sporen uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

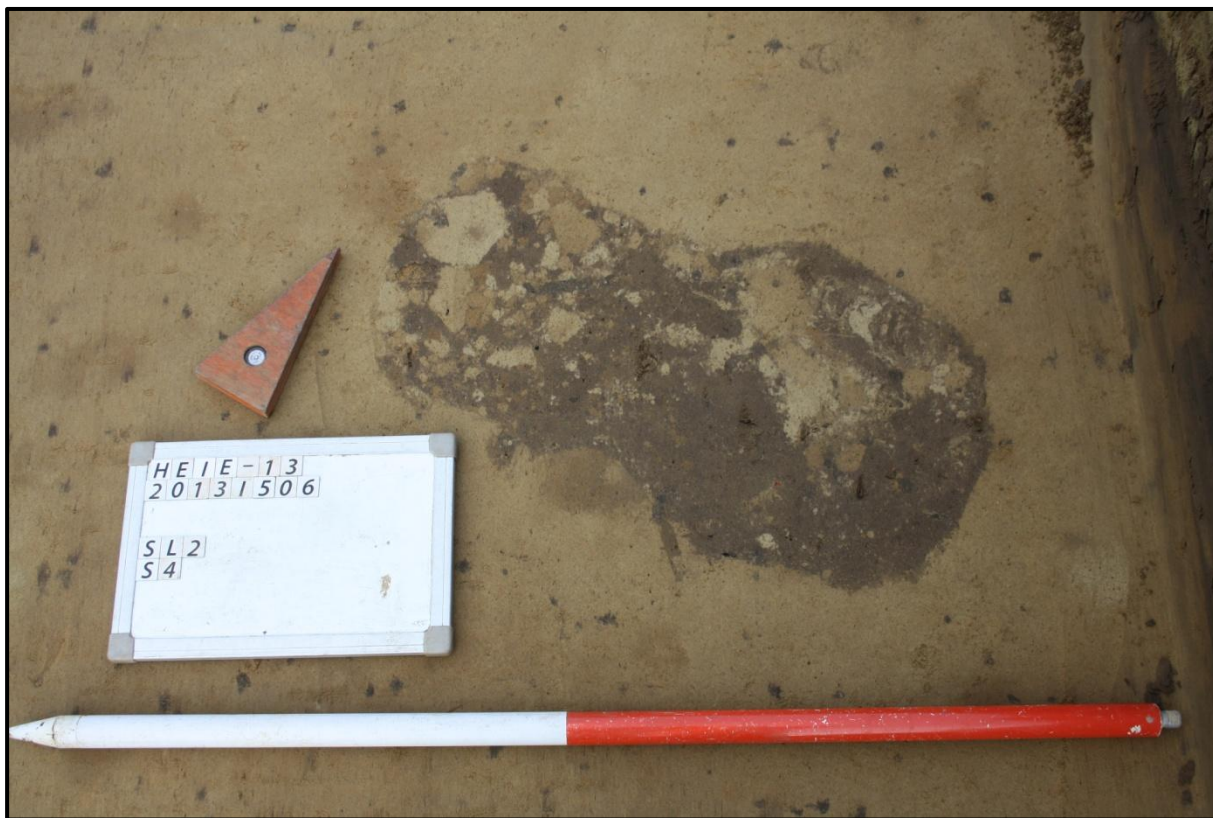
De aanwezigheid van een palenkoppel (S4) met een heterogene, bruingrijze opvulling van zand en versmeten moederbodem en met een ovale tot een afgerond rechthoekige aflijning in coupe wijst mogelijk op bewoning uit de volle middeleeuwen in de omgeving van het plangebied. Het kijkvenster heeft hieromtrent echter geen duidelijkheid kunnen brengen, aangezien geen bijkomende sporen zijn vastgesteld.

Figuur 20: Een paalkuil (S1) ter hoogte van proefsleuf 1 in het vlak.

Figuur 21: Een paalkuil (S1) ter hoogte van proefsleuf 1 in coupe.

Figuur 22: Een paalkuil (S4) ter hoogte van proefsleuf 1 in het vlak.

Figuur 23: Een paalkuil (S4) ter hoogte van proefsleuf 1 in coupe.

6.2.1.2. Proefsleuven 3 en 4

Ter hoogte van de parking zijn twee proefsleuven in noordwest-zuidoostelijke richting aangelegd met een breedte van 4m en een interval van 15m. Proefsleuf 3 heeft een oppervlakte van 104m², maar heeft geen sporen opgeleverd. Proefsleuf 2 heeft een oppervlakte van 95m² en heeft één spoor aan het licht gebracht. De paalkuil of het spitspoor (S6) wordt gekenmerkt door een vrij homogene, bruine opvulling van zand en met een scherpe aflijning tot 10cm diep in coupe. Op basis van de stratigrafie, de vorm en de vulling gaat het vermoedelijk om een spoor uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

6.2.2. Centrale zone

De centrale zone van het plangebied wordt ingenomen door braakliggend terrein met struikgewas en enkele bomen enerzijds en met bos anderzijds. Deze zone wordt van de zuidelijke zone gescheiden door garageboxen en een onverharde weg, waaronder zich nutsleidingen bevinden. De werkputten zijn ingeplant met een interval van 20m, waarbij de lengte afhankelijk is van de begroeiing op het terrein.

6.2.2.1. Proefsleuven 5 en 9

Ter hoogte van het braakliggend terrein zijn twee proefsleuven aangelegd in noordwest-zuidoostelijke richting met een breedte van 4m en een interval van 20m. Proefsleuf 5 heeft een oppervlakte van 160m², maar heeft uitsluitend natuurlijke sporen (S7, S8 en S9) opgeleverd. Proefsleuf 9 heeft een oppervlakte van 167m² en heeft vijf greppels (S10, S11, S12, S13 en S14) aan het licht gebracht. Deze greppelsegmenten hebben een lineair verloop van ongeveer 15cm breed in noordoost-zuidwestelijke richting en worden door het plaggendeek oversneden. De opvulling wordt gekenmerkt door een vrij homogeen, bruingrijs pakket van zand met enkele houtskoolfragmenten. Op basis van stratigrafie, de vorm en de vulling gaat het vermoedelijk om sporen uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Bovendien is uit een greppelsegment (S12) een fragment van een oor uit roodbakkend aardewerk (Inv.nr. 1) uit de late middeleeuwen verzameld.

6.2.2.2. Proefsleuven 10 en 11

Ter hoogte van het bos zijn twee proefsleuven aangelegd in noordwest-zuidoostelijke richting met een breedte van 4m en een interval van 20m, waarbij omvangrijke bomen en dichte bebossing vermeden zijn. Proefsleuf 10 heeft een oppervlakte van 70m² en

heeft twee greppelsegmenten (S16 en 17) alsook een boomval (S15) opgeleverd. Deze greppelsegmenten zijn ongeveer 50cm breed en hebben een lineair verloop in noordoost-zuidwestelijke richting. De opvulling wordt oversneden door het plaggendek en wordt gekenmerkt door een vrij homogeen, grijsbruin pakket van zand met enkele houtskoolfragmenten. Op basis van de stratigrafie, de vorm en de opvulling gaat het vermoedelijk om sporen uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Bovendien is uit een greppelsegment (S16) een bodemfragment met poot van een grape uit roodgeglazuurd aardewerk (Inv.nr. 2) uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd verzameld.

Proefsleuf 11 heeft een oppervlakte van 176m² en heeft een greppel (S5) alsook een zone met mogelijke ploegsporen (S18) aan het licht gebracht. Beide structuren worden oversneden door het plaggendek en worden gekenmerkt door een vrij homogene, grijsbruine opvulling van zand met enkele houtskoolfragmenten. Op basis van de stratigrafie, de vorm en de opvulling gaat het vermoedelijk om sporen uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Bovendien zijn uit een ploegspoor (S18) twee wandfragmenten (Inv.nr. 3) uit spaarzaam geglaazuurd, roodbakkend aardewerk uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd verzameld.

Figuur 24: Een natuurlijk spoor (S7) ter hoogte van proefsleuf 5 in coupe.

Figuur 25: Overzicht van twee greppels (S10 en 11) ter hoogte van proefsleuf 9 in het vlak.

Figuur 26: Overzicht van twee greppels (S16 en 17) ter hoogte van proefsleuf 10 in het vlak.

Figuur 27: Overzicht van een greppel (S16) ter hoogte van proefsleuf 10 in een bodemprofiel.

Figuur 28: Overzicht van ploegsporen (S18) ter hoogte van proefsleuf 11 in een bodemprofiel.

6.2.3. Zuidelijke zone

De zuidelijke zone van het plangebied wordt ingenomen door groentebedden, struiken en bomen en wordt begrensd door een paviljoen met ondergrondse riolering. Drie werkputten zijn ingeplant in noordwest-zuidoostelijke richting met interval van 10m, waarbij de lengte afhankelijk is van de begroeiing van het terrein. Proefsleuven 6, 7 en 8 hebben een respectievelijke oppervlakte van 52m², 117m² en 71m², maar hebben geen sporen of vondsten opgeleverd.

Figuur 29: Overzicht van proefsleuf 6 in noordelijke richting met zicht op verscheidene bomen.

7. ANALYSE VAN DE VONDSTEN

Tijdens het archeologisch vooronderzoek aan de Ieperstraat in Herentals zijn in totaal vier potscherven verzameld bij de aanleg van het vlak. Het noordoost-zuidwestelijk gericht greppelsysteem heeft twee vondsten opgeleverd, die in de late middeleeuwen en nieuwe tijd gedateerd worden. Het gaat om een fragment van een oor uit roodbakkend aardewerk (Inv.nr. 1) uit greppelsegment S12 en om een bodemfragment met poot van een grape uit roodgeglazuurd aardewerk (Inv.nr. 2) uit greppelsegment S16 ter hoogte van de centrale zone. Ten slotte zijn uit de zone met ploegsporen twee wandfragmenten uit spaarzaam roodgeglazuurd (Inv.nr. 3) verzameld.

8. INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Ieperstraat in Herentals heeft in totaal achttien sporen opgeleverd, waarvan vier sporen natuurlijk zijn gebleken. De overige betreffen vijf paalkuilen, acht greppelsegmenten en een zone met mogelijke ploegsporen.

In de noordelijke zone van het plangebied is een palenkoppel aangetroffen, waaruit geen materiaal is verzameld maar waarvan de vorm en opvulling een oorsprong in de volle middeleeuwen kunnen suggereren. De uitbreiding van de sleuf op deze plek met een kijkvenster heeft hierover geen uitsluitsel kunnen brengen, aangezien geen extra sporen aan het licht gebracht zijn. De overige paalkuilen, de greppelsegmenten en de ploegsporen worden op basis van de stratigrafie, de vorm, de opvulling en de vondsten in de late middeleeuwen en nieuwe tijd gedateerd. De segmenten maken vermoedelijk deel uit van een greppelsysteem, dat een lineair verloop in noordoost-zuidwestelijke richting heeft. Vermoedelijk kan dit systeem in verband gebracht worden met eenzelfde georiënteerde greppel, die op de kaart van Ferraris (zie *supra*) is afgebeeld ter hoogte van de aanpalende akker, maar niet van het plangebied. Mogelijk verschaft de kaart van Ferraris een *terminus ante quem* voor het dempen van de greppel ter hoogte van deze akkers.

De beantwoording van de onderzoeksvragen, opgesteld in Bijzondere Voorwaarden,¹⁶ wordt geformuleerd als volgt:

- zijn er sporen aanwezig?

Ja. In totaal zijn 18 sporen aangetroffen, die verspreid zijn over de noordelijke en de centrale zone van het plangebied.

- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Er worden veertien antropogene sporen, namelijk vijf paalkuilen, acht greppels en een zone met ploegsporen, en vier natuurlijke sporen onderscheiden.

- hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

¹⁶ Bijzondere Voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Herentals, Ieperstraat.

De meerderheid van de sporen, meer bepaald de paalkuilen en greppels, is goed bewaard en tekent zich relatief scherp af in het vlak, wegens de bruingrijze tot bruine opvulling.

- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

De greppelsegmenten maken wellicht deel uit van een systeem voor afbakening van percelen of voor afwatering van het terrein.

- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Op basis van stratigrafie, opvulling en vondsten worden de sporen gesitueerd in de late middeleeuwen en nieuwe tijd, met uitzondering van een paalkuil (S4) ter hoogte van de noordelijke zone, die mogelijk in de volle middeleeuwen gedateerd kan worden.

- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij eventueel vervolgonderzoek?

Niet van toepassing. Aangezien de hoeveelheid van de relevante archeologische sporen beperkt is tot een mogelijke paalkuil uit de volle middeleeuwen, is in overleg met Onroerend Erfgoed beslist om de sporen te couperen en af te werken tijdens de prospectie. Er is geen vervolgonderzoek noodzakelijk.

- strekken de sporen zich uit naar aanpalende percelen?

Het is mogelijk dat het greppelsysteem zich uitstrekt naar aanpalende percelen.

- welke maatregelen kunnen worden aangewend in functie van behoud *in situ* van het erfgoed?

Niet van toepassing.

- in hoeverre is de gehanteerde methodiek effectief gebleken om het archeologisch erfgoed te kunnen waarderen en de site correct af te bakenen?

Aangezien de omvang van de onbebouwde zone beperkt is en verdeeld is door nutsleidingen, riolering en een onverharde weg, is in overleg met Onroerend Erfgoed besloten om af te wijken van de vooropgestelde onderzoeksmethode.

9. AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven aan de Ieperstraat in Herentals zijn achttien sporen aangetroffen, waarvan de meerderheid uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd dateert. Daarentegen is een paalkuil geregistreerd, die op basis van de opvulling mogelijk in de volle middeleeuwen gesitueerd kan worden en bijgevolg op bewoning kan wijzen in de omgeving van het plangebied. Gezien deze beperkte resultaten wordt geen vervolgonderzoek op het terrein geadviseerd.

Gezien een aanwijzing voor volmiddeleeuwse bewoning is vastgesteld tijdens de prospectie, is het echter aangewezen om de onbebouwde percelen ten zuiden en ten westen van onderzoekslocatie te vrijwaren van ingrepen in de bodem. Indien dit niet mogelijk blijkt in de toekomst, dienen deze zones vooraf archeologisch onderzocht te worden. Deze aanbeveling voor verder onderzoek heeft als doel inzicht te verkrijgen in de bewoningsgeschiedenis in Herentals en omgeving, daar voorlopig weinig vooronderzoeken (zie *supra*) vindplaatsen aan het licht hebben gebracht.

10. SYNTHESE

In het kader van de geplande realisatie van een nieuwe school en sporthal aan de Ieperstraat in Herentals (provincie Antwerpen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 9 tot en met 10 december 2013 een archeologische prospectie uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was DBFM Scholen van Morgen nv. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de Bijzondere Voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed. Het doel van deze prospectie betreft de registratie van de bewaring van de bodem en de archeologische resten, die door de geplande bouwwerken zouden verstoord worden.

In totaal is 1287m², dit is 12,6% van de onderzoekbare zone, onderzocht door middel van elf proefsleuven en een kijkvenster, waarbij achttien sporen zijn aangetroffen. Aangezien de hoeveelheid van de relevante archeologische sporen beperkt is tot een mogelijke paalkuil uit de volle middeleeuwen, is in overleg met Onroerend Erfgoed beslist om de sporen te couperen en af te werken tijdens deze prospectie. Er wordt geen verder vervolgonderzoek geadviseerd op de site. Aangezien de onbebouwde percelen in de omgeving van de onderzoekslocatie mogelijk volmiddeleeuwse bewoning kunnen bevatten, wordt wel geadviseerd om deze terreinen te onderzoeken indien ze door bodemversturende activiteiten bedreigd worden. De aanbeveling voor verder onderzoek van de aanpalende percelen - met als doel inzicht te verkrijgen in de bewoning uit de volle middeleeuwen en overige perioden in Herentals en omgeving - heeft geen enkele bindende kracht en dient als advies voor de bevoegde overheid, Onroerend Erfgoed, die uiteindelijk beslissingsrecht heeft over het vervolgtraject.

11. LITERATUUR

• Uitgegeven bronnen

- AMERYCKX J. B., VERHEYE W. & VERMEIRE R. 1995. *Bodemkunde, bodemvorming, bodemeigenschappen, de bodems van België, bodembehoud en -degradatie, bodembeleid en bodempolitiek*. Gent.
- BRACKE M. 2009. *Archeologisch vooronderzoek te Noorderwijk (Herentals) – Servaas Daemsstraat. Definitieve rapportage van de bekomen resultaten (AS – Rapportage 2008 – 32)*. Mechelen.
- DEVROE A. & CLAESSEN J. 2012. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Herentals-Vorselaarsebaan (ARCHEBO-Rapport 2012/05)*. Kortenaeken.
- SMEETS M. 2010. *De archeologische begeleiding van de restauratiewerken van de Lakenhal te Herentals (Archeo-rapport 22)*. Kessel-Lo.
- VANDER GINST V. 2010. *Archeologisch vooronderzoek aan Dompel te Herentals (Archeo-rapport 38)*. Kessel-Lo.
- VANDER GINST V. & SMEETS M. 2012. *Het archeologisch vooronderzoek aan de Roggestraat te Herentals (Archeo-rapport 124)*. Kessel-Lo.
- VAN RANST E. & SYS C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Gent.
- Bijzondere Voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Herentals, Ieperstraat.

• Internetbronnen

- *Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen*
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/#>
<http://www.geopunt.be/kaart>
- *Vereniging voor Belgische historische luchtvaart*
<http://www.bahavzw.be/database/content/spitfire-te-herentals>

- *Koninklijke Bibliotheek van België*
http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerrarisCarte_nl.html
- *Onroerend Erfgoed*
<http://cai.erfgoed.net>
<http://inventaris.onrorenderfgoed.be>
- *Provincie Antwerpen*
http://www.provant.be/binaries/2%20fysische%20geografie_tcm7-15054.pdf

12. BIJLAGEN

- Bijlage 1: situeringsplan
- Bijlage 2: sporenplan
- Bijlage 3: profielen en coupes
- DVD met daarop alle foto's, plannen, inventarissen, dit rapport en bijlagen

Archeologisch
vooronderzoek
Herentals -
Ieperstraat
2013

Bijlage 1: Situeringsplan

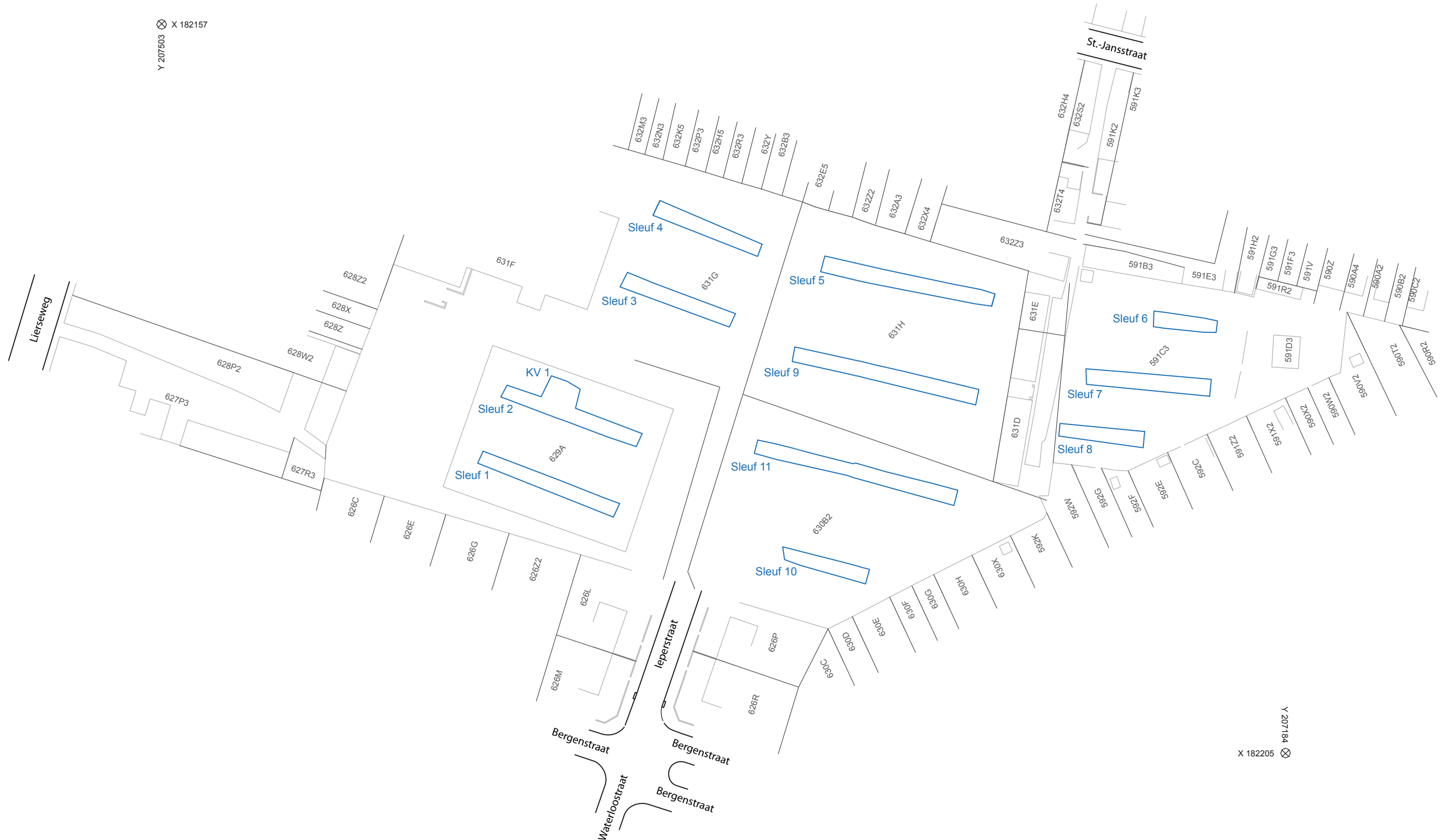
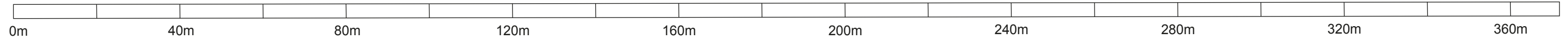

Proefsleuven en kijkvensters

Verg.nr. 2013/506

Monument

Vandekerckhove

Archeologisch
vooronderzoek
Herentals -
Ieperstraat
2013

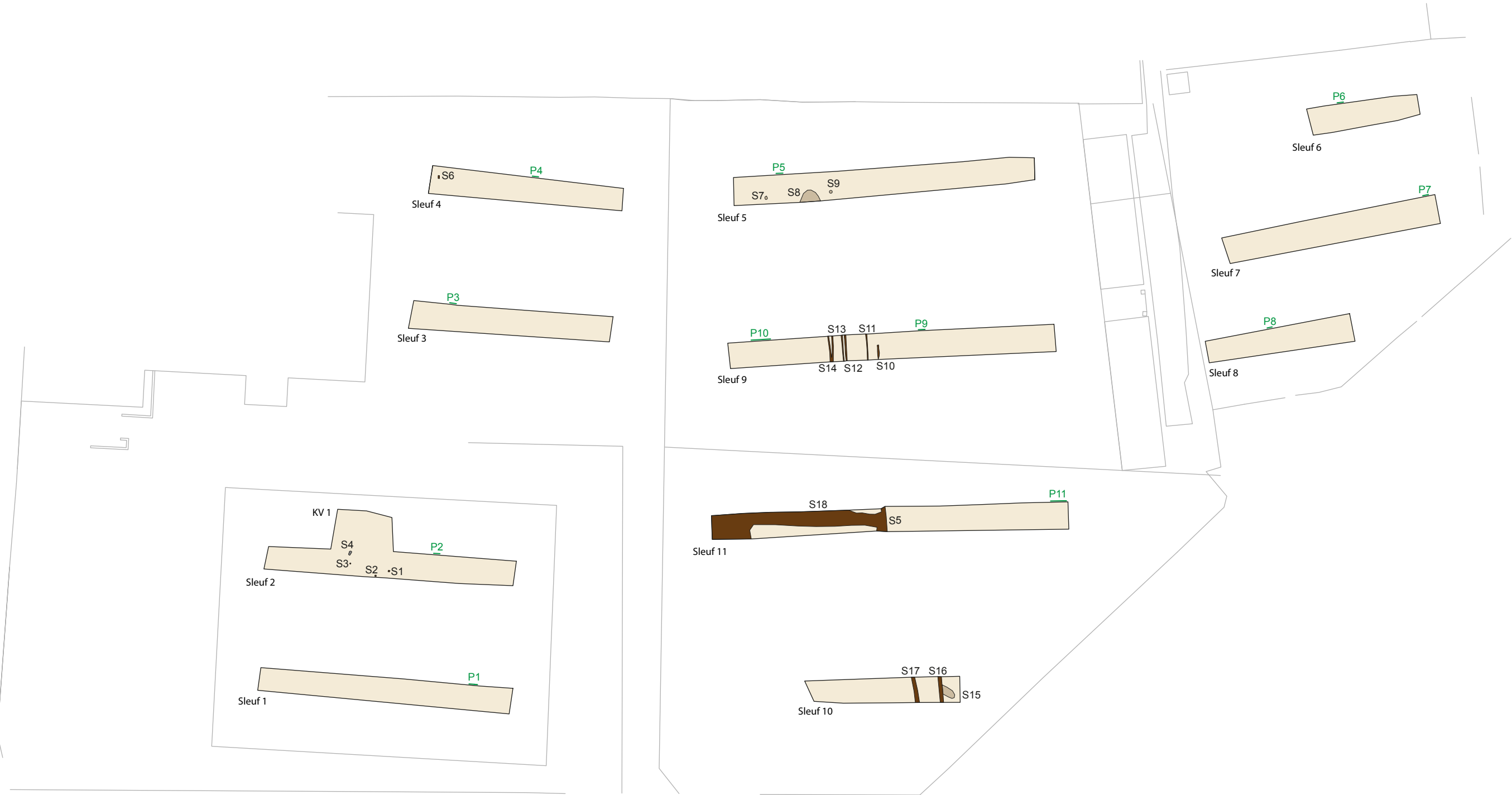
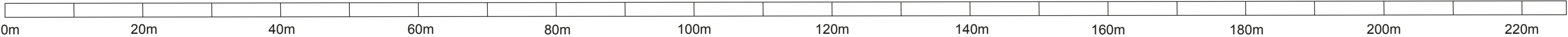
Bijlage 2: Sporenplan

- Volle middeleeuwen
- Late middeleeuwen en nieuwe tijd
- Natuurlijk
- Moederbodem

Verg.nr. 2013/506

Monument
Vandekerckhove

Archeologisch
vooronderzoek
Herentals -
Ieperstraat
2013

Bijlage 3: Profielen

	Asfalt		Vermenging Ap2 en B-horizont
	Ophogingspakket - stabilisé		B-horizont
	A(p)1		Donkere bruingrijze laag
	A(p)2		Moederbodem
	A(p)3		

Verg.nr. 2013/506

Monument
Vandekerckhove

